

เทคโนโลยีการผลิตมะแขว่นครบวงจร

กรมวิชาการเกษตร

มะแขว่น (*Zanthoxylum myriacanthum*) จัดเป็นพืชสมุนไพร ผลแห้งนิยมนำมาประกอบเครื่องแกง พริกlaub และสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหย ใช้เป็นส่วนผสมของเครื่องสำอาง น้ำมันนวด ยาหม่อง ยาต้ม และผสมเครื่องดื่ม เป็นต้น

การขยายพันธุ์

- 1 แยกเมล็ดออกจากเปลือก
- 2 แช่เมล็ดด้วยน้ำอุ่น 1 คืน
- 3 เลือกเฉพาะเมล็ดจมน้ำ มาเพาะด้วยวัสดุเพาะ (พีทมอส/ดินทราย)
- 4 รดน้ำให้ชุ่ม แล้วคลุมด้วยพลาสติกเพิ่มความชื้น
- 5 วางถาดเพาะไว้ในที่ร่ม เป็นระยะ 15 วัน
- 6 เมื่อต้นกล้าเริ่มออก นำพลาสติกที่คลุมถาดออก
- 7 เมื่อต้นกล้ามีใบจริง 1 คู่ใบ ย้ายลงถุงเพาะขนาด 2 x 6 นิ้ว
- 8 เมื่อต้นกล้าอายุ 6 เดือน ย้ายลงแปลงปลูกได้

การปลูกและการดูแลรักษา

- การย้ายปลูกควรทำในฤดูฝน หลุมปลูกต้องไม่มีน้ำขัง ใช้ระยะปลูก 4X4 เมตร ระยะแรกควรให้มะแขว่นเติบโตตามธรรมชาติ การพรวนดินหรือการกำจัดวัชพืชต้องระมัดระวัง อาจทำให้ระบบรากกระทบกระเทือน เพราะรากมะแขว่นอยู่ระดับผิวดิน อาจทำให้ต้นมะแขว่นตายหรือชะงักการเจริญเติบโตได้
- เมื่อต้นมะแขว่นมีอายุ 1-2 ปี ควรเด็ดยอดเพื่อให้แตกกิ่งก้าน เป็นการเพิ่มผลผลิตและยังทำให้ต้นเตี้ย สะดวกต่อการเก็บเกี่ยว
- ในระยะ 1-3 ปีแรกต้นมะแขว่นจะไม่สามารถจำแนกเพศของต้นได้ จนกระทั่งเริ่มออกดอกในปีที่ 3 หรือ 4 ดอกบานเต็มที่ ต้นตัวเมียเริ่มติดผล แต่ต้นตัวผู้ดอกจะร่วงและไม่ติดผล
- นิยมตัดต้นตัวผู้บางส่วน และใช้วิธีเสียบยอดแทน โดยตัดส่วนยอดออกเหลือลำต้นสูงประมาณ 1-1.5 เมตร แล้วใช้วิธีเสียบยอดของต้นตัวเมียแทนต้นเดิม

การแปรรูป

- เครื่องอบแห้งลมร้อนสำหรับอบแห้งมะแขว่น ตัวเครื่องมีขนาดกว้าง 1.20 เมตร สูง 1.20 เมตร ยาว 2.40 เมตร ใช้แก๊ส LPG เป็นแหล่งให้ความร้อน สามารถอบแห้งมะแขว่นได้ครั้งละ 70 กิโลกรัม ใช้เวลาในการอบแห้งเพียง 5-6 ชั่วโมง อุณหภูมิอบแห้ง 50 องศาเซลเซียส มีต้นทุนอบแห้ง 10 บาท/กิโลกรัมแห้ง
- การกลั่นน้ำมันหอมระเหย การกลั่นโดยใช้ไอน้ำ (Steam Distillation) น้ำมันหอมระเหยที่ได้จากการกลั่น 1 มิลลิลิตร จากมะแขว่นแห้ง 100 กรัม

ผลิตภัณฑ์

สูตรซีฟู้ด และยาต้มมะแขว่น

- มะแขว่นเป็นพืชที่มีศักยภาพในการปลูกร่วมกับพืชชนิดอื่น เนื่องจากมีความสูง 5-20 เมตร จัดเป็นไม้เรือนยอด ใบเล็กโปร่งแสงแดงส่องผ่านได้ สามารถปลูกร่วมกับกาแฟ เพื่อเป็นไม้บังร่มเงา
- ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการผลิตมะแขว่นในหลายพื้นที่ อาทิ อ. แม่สาย อ. แม่แตง อ. สะเมิง อ. แม่ริม และ อ. จอมทอง เป็นต้น

